

технологічного характеру, не зважаючи на різні суттєві перешкоди та глобальні виклики. Таким чином, освіта, яка використовує новітні технології, – це стратегічна складова боротьби за державну суверенність та право на існування української нації.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Цивілізаційна цінність миру в освітньому контексті. Освіта для миру: збірник наукових праць. Київ: Юрка Любченка, Т. 1., 2019. С. 37–50.
2. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів. Бахтіярова Х.Ш., Арістова А.В., Волобуєва С.В. К. : НТУ, 2017. 172 с.
3. Єрмакова С. С., Іванова О. С., Буренко М. С. Парадигма вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття. Академічні візії. 2023. №16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/166>
4. Лисенко Т. С. Філософія виховання у трансформаційному освітньому просторі. Філософія. 2017. Вип. 37(50), С. 76–84.
5. Опольська М. В., Челомбітько Т. В., Міршук О. Є., Лютько Н. Є., Козаченко С. М. Філософські основи сучасної парадигми освіти. Культурологічний альманах. 2023. Вип. 1.
URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/150/141>
6. DevadzeA.,GechbaiaB.,GvarishviliN. Education of the future: an analysis of definitions (literary review). Futurity Education. 2022. No 2(1). P.4-12. DOI:10.57125/FED/2022.10.11.116

УДК 39:737.27

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ЛЯЛЬКА – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЧАСТИНА ВІТЧИЗНЯНОЇ ІГРАШКОВОЇ КУЛЬТУРИ

Ф. М. Проданюк, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
філософії та культурології

Е. Р. Гуцалюк, студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: Українська народна лялька, іграшкова культура, лялька-мотанка

Українська народна лялька – це складова частина іграшкової культури нашого народу. Лялька – не лише дитяча іграшка, а одночасно і талісман, і символ культури того чи іншого народу.

Мета дослідження – аналіз феномена етнічних та культурних основ виникнення та еволюція традиційної ляльки в Україні.

До відомих вітчизняних дослідників української народної іграшки відносять Д. Фіголя, О. Найдена, Л. Герус та багато інших дослідників. Зокрема, доктор мистецтвознавства О. Найден здійснив спробу подати українську іграшку як історичний фактор та функціональну частину народного середовища [1].

В сучасній науковій літературі прийнято виділяти декілька типів сучасних традиційних народних ляльок. Серед них виділяють автентичні традиційні вузлові ляльки; реконструйовані ляльки; авторські ляльки [7]. Дослідники погоджуються з твердженням, що для виготовлення традиційної ляльки часто не потрібно спеціальних знань та матеріалів. Однак саме з її допомогою можна доступною мовою передати генетичну пам'ять того чи іншого народу, його етнічні смаки та вподобання [8]. Народна лялька виконує такі важливі функції: інформаційну, мотиваційно-стимулюючу, сенсорну, гедоністичну, евристичну, аксіологічну, культурологічну, навчальну, виховну та ін. [8].

Серед українських народних ляльок значне місце займає лялька-мотанка. Остання несе в собі як прикладне, так і сакральне значення. Лялька-мотанка має давню історію. Одні дослідники вважають, що її найдавніші прототипи були знайдені під час археологічних розкопок поблизу м. Мізин на Чернігівщині [2]. Інші переконані, що прототипом ляльки-мотанки слід вважати іграшки трипільської культури [2]. Лялька-мотанка здавна була одночасно й іграшкою для дитини і оберегом для всієї української родини. Вона езлика. Замість обличчя у неї хрест [3], який є символом Сонця [4]. Хрест на обличчі також символ веселки. Тому він виготовлявся із яскравих ниток. Вважалося що всі вертикальні лінії – це чоловіче начало, а горизонтальні – жіноче [5].

Лялька-мотанка створювалася вручну з натуральних матеріалів. Її не шили, а виготовляли з ниток, стрічок, шляхом намотування [3]. Українська лялька-мотанка включає в себе такі обов'язкові елементи її одягу. Спідниця - символ землі, сорочка позначала три часи: минулий, теперішній і майбутній. До її обов'язкових елементів відносили також вишивку та намисто, які були символами достатку. Головний убір – очіпок, стрічка чи хустка символізували зв'язок з небесами [4]. У мистецтвознавстві прийнято виділяють серед ляльок-мотанок окремі групи та види. Мотанки поділяють на три групи: обрядові, оберегові та ігрові. До основних видів мотанок прийнято відносити такі: очисну ляльку, Десятиручку, Капустку, Княгиню, наречену, Берегиню, Пеленашку, Подорожку тощо [4].

Під час виготовлення ляльки-мотанки слід було дотримуватися й певної кольорової символіки: червоний – символ захисту від хвороб і злих сил;

жовтий – символ Сонця; зелений – символ Матінки-Природи, відродження, здоров'я і молодості; синій і блакитний – безперервний рух цілющої води; білий – божественні небеса, чистота і гармонія [4].

Народна іграшка була і залишається основою морального та патріотичного виховання не лише дітей дошкільного та шкільного віку, але й дорослих. Вона не лише засіб для гри, але й складова частина навчання, виховання та розважання дитини [6]. Її вважають одним із ефективних засобів формування творчої активності дітей. Мистецтво національної народної іграшки допомагає сформувати у дітей естетичні смаки та творчі здібності. Вона допомагає розвивати духовний світ дитини.

Отже, традиційна народна лялька – це різновид саморобної іграшкової конструкції [8]. Її автором справедливо вважають український народ. Лялька-мотанка – це одна з найдавніших українських народних іграшок. Секрети її виготовлення передавали від покоління до покоління. Вона часто виконувала функції оберега для її господарів [9].

Список використаних джерел

1. Найден О.С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості. К.: АртЕк. 1999. 256 с.
2. Роль ляльки-мотанки в сучасному українському мистецтві. URL : https://allreferat.com.ua/uk/mustectvo_kylytyrologiya_arhitektyra/referat/3438 (дата звернення: 07.04.2024).
3. Лялька-мотанка. URL : <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BB%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0> (дата звернення: 07.04.2024).
4. Лялька-мотанка: традиції, види й символи. URL: <https://ocnt.com.ua/lyalka-motanka-tradici%D1%97-vidi-j-simvoli/> (дата звернення: 07.04.2024).
5. Лялька-мотанка. URL: <https://ne-znaiko.livejournal.com/194474.html>. (дата звернення: 07.04.2024).
6. Традиційна українська лялька-мотанка: походження та ритуали створення. URL : <https://gosta.media/pro-zhyttya/tradytsiyna-ukrainska-lyalka-motanka-pohodzhennya-ta-rytualy-stvorennnya/> (дата звернення: 07.04.2024).
7. Скляренко О.А. Українська традиційна лялька як носій етнічності в сучасній культурі. URL : [file:///C:/Users/1/Downloads/Ku_2013_44_26%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/1/Downloads/Ku_2013_44_26%20(1).pdf). (дата звернення: 07.04.2024).

8. Скляренко О.А. Традиційна лялька та етнокультурні традиції у соціокультурному просторі сучасної України. Вісник ДАКККиМ. 2013. №1. С. 140-143. URL: [file:///C:/Users/1/Downloads/137389-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-295231-2-10-20180717%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/1/Downloads/137389-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-295231-2-10-20180717%20(2).pdf).

9. Лялька-мотанка - прадавній оберіг українського народу. URL : <https://vseosvita.ua/library/lalka-motanka-pradavnij-oberig-ukrainskogo-narodu-107090.html>

УДК 796.015:[796.417.3:792.83]

ГОПАК – УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ТА БОЙОВИЙ ТАНЕЦЬ

Ф. М. Проданюк, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії та культурології

Д. А. Філінова, студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: гопак, танець, Національний заслужений академічний танцювальний ансамбль України ім. Павла Вірського, бойовий гопак.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття у багатьох країнах світу спостерігається посилення інтересу до історії національних бойових мистецтв. Зокрема, керівництво Франції сприяє відродженню народного боксу «Сават», у Бразилії – «Капоейра», в Греції «Панкратіон», в Ізраїлі – «Крав-Мага». В Україні – «Бойовий гопак» [1]

Метою наукової роботи є подальше дослідження історії відродження та аналіз характерних рис бойового гопака.

Завдання: проаналізувати стан наукового дослідження у вітчизняній історіографії історії виникнення та сучасний стан розвитку народного та бойового танцю – «Гопак»; з'ясувати причини виникнення народного танцю «Гопак» та значення П. Вірського у його відродженні; узагальнити характерні риси бойового танцю «Гопак».

Гопак – давній танець нашого народу. Багато дослідників виводять його корені від антів. Яскравим підтвердженням даного твердження є чотири знамениті статуетки «Мартинівських танцюристів», які були знайдені ще у 1909 р. на Черкащині. Важливим етапом у розвитку цього танцю став період XVI-XVIII ст., коли бойовий гопак набув значного поширення у козаків Запорозької Січі. Тривалий час його технікою могли оволодіти лише юнаки та чоловіки. Лише після руйнування московськими військами Січі він поступово перетворюється в народний танець. Його активними учасниками